

BKv 57.
(BK 155.)

A kábítószerrel visszaélés miatti büntetőjogi felelősség

I. 1. A kábítószeres és kábító hatású anyagok fogyasztásából eredő bódult állapotok olyan, a szokványos részegséghez hasonló állapotok, amelyek a Btk. 25. §-a értelmében nem zárják ki, illetve nem korlátozzák az elkövető büntetőjogi felelősségét.

2. A kábítószer sajátos hatása, az ún. kábítószer-függőség csak akkor vezethet az elkövető beszámítási képességének a korlátozására vagy kizárására (Btk. 24. §), ha betegség szintjét elérő személyiségzavart, illetve elmebetegséget vagy szellemi leépülést okoz.

3. A kábítószerhez való hozzájutás hiányában jelentkező megvonásos tünetek, amennyiben eléri az elmebetegség szintjét, kizárhatják vagy korlátozhatják az elkövető beszámítási képességét.

II. 1. A kábítószer fogyasztója a kábítószerrel visszaélés bűncselekményét akkor is elköveti, ha nem maga termesztette, állította elő vagy tartotta a kábítószert, hanem mástól, a saját használatára szerezte meg.

2. A kábítószer "termesztése" olyan növény termesztését jelenti, amely, illetve amelynek a részei szerepelnek a kábítószeres jegyzékén, és jelentősebb feldolgozás nélkül kábítószerként felhasználhatók.

3. A kábítószer előállításának olyan műveletek tekinthetők, amelyek közvetlen eredménye a kábítószer.

4. Kábítószert kínál, aki mást kábítószer átvételére eredménytelenül felhív; kábítószert átad, aki azt más személy birtokába adja.

5. a) Kábítószert forgalomba hoz az, aki azt - akár ellenérték fejében, akár ingyenesen - több személy részére juttatja.

b) Kábítószerral kereskedik, aki haszonszerzésre törekedve közreműködik a kábítószer forgalmazásában.

III. A Btk. 283. §-a (1) bekezdésének f) pontja szerinti büntethetőséget megszüntethető ok az egyéb feltételek fennállása esetén is csak annak javára alkalmazható, aki nem kábítószerral visszaélést, hanem más bűncselekményt követett el.

I. 1. a) A Legfelsőbb Bíróság a III. számú Büntető Elvi Döntésében már korábban iránymutatást adott az önhibából eredő bódult állapotban elkövetett bűncselekményért való felelősségről. Ez az iránymutatás változatlanul irányadó, de a gyakorlati tapasztalatok alapján és az igazságügyi elmekórtan jelenlegi állásának megfelelően - a bódult állapot vonatkozásában - kiegészítésre szorul.

A különféle kábítószerek és kábító hatású anyagok, biológiai értelemben véve, tudatzavart okoznak. Ennek a tudatzavarnak a jellege és foka nagymértékben függ a szer milyenségétől, mennyiségétől, de még ugyanazon szer és személy esetében is - különböző időpontokban - igen eltérően nyilvánulhat meg.

Nincs tehát szokványos, kábítószertől való bódult állapot, hanem különböző bódult állapotok vannak, amelyek formája és mélysége igen változatos lehet, és sokkal inkább eltérnek egymástól, mint a szeszes ital fogyasztásából eredő szokványos részegségi állapotok. Közös vonásuk azonban, hogy nem tekinthetők a kóros részegséghez

hasonló kivételes állapotnak, hanem jellegüknél fogva - a szokványos részszéggel azonos elbíralás alá esnek.

b) A kábítószeres vagy kábító hatású anyagok ismétlődő fogyasztásának hatására a kábítószer-fogyasztóknál kábítószer-függőség alakulhat ki. Ez a fizikai és pszichikai függőség azonban, mindenekelőtt a kábítószer utáni vágy, az ún. kábítószeréhség mint a függőség egyik tünete, általában nem tekinthető az elmeműködés olyan kóros állapotának, amely korlátozza az elkövetőt a cselekmény következményeinek felismerésében vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.

Ha tehát a kábítószer-függő személy kábítószerrel visszaélést vagy függőségével összefüggésben más bűncselekményt követ el, a Btk. 24. §-ának a büntetőjogi felelősséget kizáró vagy korlátozó rendelkezései nem alkalmazhatók a javára.

Más a helyzet, ha a kábítószer-függőség már betegség szintű személyiségzavart okoz. Az ilyen személyiségzavar korlátozhatja vagy kizárhatja az elkövető beszámítási képességét, és erre tekintettel a Btk. 24. §-ának (1), illetve (2) bekezdése alkalmazható a javára.

Ugyancsak korlátozhatja vagy kizárhatja az elkövető beszámítási képességét a kábítószer-fogyasztás folytán kialakuló elmebetegség vagy szellemi leépülés.

c) A kábítószerhez való hozzájutás hiányában a fizikai és pszichikai függőségben szenvedő személynél ún. megvonási tünetek jelentkezhetnek. Ezek elérhetik az elmebetegség szintjét, s ez esetben a Btk. 24. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezések alkalmazására vezethetnek, azaz kizárhatják vagy korlátozhatják az elkövető beszámítási képességét arra a

bűncselekményre nézve, amelyet ilyen állapotával összefüggésben követett el.

II. 1. A kábítószerrel visszaélés elkövetési magatartásait a Btk. kimerítően felsorolja. A törvény ugyan nem rendelkezik kifejezetten a kábítószer-fogyasztó büntetőjogi felelősségéről, de az adott miniszteri indokolásból egyértelműen kitűnik, hogy a "megszerez", "tart" elkövetési magatartások révén továbbra is büntetendő a fogyasztás és büntethető a kábítószer-fogyasztó.

Aki maga termesztette, állította elő vagy tartotta a csekély mennyiségű kábítószerrel, már ezzel megvalósította a kábítószerrel visszaélés vétségét, tekintet nélkül arra, hogy elfogyasztja-e a kábítószerrel vagy sem. Hasonlóképpen büntetendő azonban a kábítószer mástól való megszerzése is, akár elfogyasztja azt a megszerző, akár nem. A kábítószer fogyasztása pedig - ha az elkövető nem maga készítette vagy tartotta azt - feltételezi a kábítószer előzetes megszerzését, vagyis birtokba vételét.

A kábítószer megszerzése történhet az azzal rendelkező személlyel való megegyezés útján (ingyenes vagy visszterhes ügylet alapján), de enélkül is. Az utóbbi esetben a cselekmény más bűncselekmény tényállását is megvalósíthatja. Ilyenkor bűnhalmazat létesül.

2. A bűncselekmény elkövetési magatartásai közül mindenekelőtt értelmezésre szorul a kábítószer termesztése.

a) Vannak olyan növények, amelyek, illetve melyek részei (termése, levelei stb.) szerepelnek a kábítószerjegyzékén, és jelentősebb feldolgozás nélkül felhasználhatók kábítószerként. Ezek termesztése befejezett bűncselekmény.

Az ilyen növények "termesztése" és ezzel a bűncselekmény megvalósulása attól az időponttól kezdve állapítható meg, amikor a növény - esetleg gondozás mellett - már önállóan fejlődik (a magvait elültették stb.). A termesztés feltételeinek előzetes biztosítása, pl. a vetőmagok beszerzése, a kábítószerrel visszaélés előkészületét valósíthatja meg. Az előkészületre vonatkozó rendelkezések elhelyezéséből következik, hogy csak a kábítószerrel visszaélés alap- vagy minősített esetének előkészülete büntetendő.

b) Ha a növényből csak további feldolgozás útján lehet a kábítószer hatóanyagát kivonni, a növény termesztését - feltéve, hogy kábítószer előállítására történik - szintén a bűncselekmény előkészületének kell értékelni. A hatóanyag kivonása pedig kábítószer előállítása

3. A kábítószer elkészítése több műveletet igényelhet, "előállításnak" azonban csak az olyan műveletek tekinthetők, amelyek közvetlen eredménye már maga a fogyasztható kábítószer. Az ezt megelőző műveletek (pl. a kábítószer előállításához szükséges eszközök és nyersanyag beszerzése) előkészületi jellegűek.

4. a) A kábítószer kínálása: más személy felhívása kábítószer átvételére. Akkor kell megállapítani, ha a felhívás eredménytelen marad, mert különben a bűncselekmény valamely más elkövetési magatartása valósul meg (a kábítószer átadása, forgalomba hozatala, a kábítószerrel kereskedés).

b) A kábítószerrel visszaélés elkövetésére irányuló felhívás, ha nem tekinthető kábítószer kínálásának a kábítószerrel visszaélés előkészületét [Btk. 18. § (1) bek.] valósítja meg.

c) Ha a kínálás nyomán a címzett átveszi, vagyis megszerzi a kábítószert, a kábítószert juttató személy a "kábitószert átad" elkövetési magatartást valósítja meg.

A kábítószer átadása annak a birtokba adását, a kábítószer megszerzése pedig a birtokba vételét jelenti.

Kábítószer átadásának akkor minősül az elkövetési magatartás, ha egy meghatározott személy részére történik. Aki a kábítószert több személynek juttatja, a kábítószer forgalomba hozatalát, illetve a kábítószerrel kereskedést valósítja meg.

5. a) Kábítószert hoz forgalomba, aki azt több, esetleg meg nem határozható számú személynek juttatja.

A forgalomba hozatal úgy is történhet, hogy az elkövető csak egy személlyel áll közvetlen kapcsolatban (neki adja át a kábítószert), de nem kizárólag azzal a szándékkal, hogy az a megszerző maga fogyassza el, hanem avégett, hogy másnak vagy másoknak továbbadja. Az elkövetőnek erre a szándékára - az eset egyéb körülményei mellett - az átadott kábítószer mennyiségéből is következtetni lehet. A forgalomba hozatal akár ellenérték fejében, akár ingyenesen történhet. (A forgalomba hozatal fogalmára vonatkozó ezen álláspontot fenntartva és továbbfejlesztve tartalmazza az 1/2007. BJE.)

b) A kábítószerrel kereskedés tágabb körű, mint a kábítószer forgalomba hozatala. Magában foglal bármilyen tevékenységet, amely elősegíti a kábítószer eljuttatását a viszonteladóhoz, illetve a fogyasztóhoz, így pl. a kábítószer csomagolását, tárolását, szállítását, elosztását.

Az elkövető haszonszerzésre törekedve működik közre a kábítószer forgalmazásában, és cselekménye - a törvény rendelkezésénél fogva - mindig tettesi magatartás. (A kereskedés fogalmára vonatkozó ezen álláspontot fenntartva és továbbfejlesztve tartalmazza az 1/2007. BJE.)

c) A csekély és a jelentős kábítószer-mennyiség fogalmát az 1979. évi 5. tvr. 23. §-a határozza meg.

A kábítószer mennyiségének megállapításakor - a vegyész szakvélemény alapulvételével - annak tiszta hatóanyag-tartalma mérvadó. Ha a bűncselekményt többféle kábítószerre követték el, a különböző alapegységek alapján kiszámított mennyiségeket, arányosan átszámítva, összegezni kell, és így kell kiszámítani, hogy együttesen meghaladják-e a csekély mennyiség felső határát, illetve a jelentős mennyiség alsó határát. (Így pl., ha a bűncselekményt kétféle kábítószerre követték el, és - a reájuk vonatkozó alapegységek figyelembevételével - az egyik mennyisége a csekély mennyiség felső határának 50 %-át, a másiké a 66 %-át éri el, az összegzés folytán kapott 116 % meghaladja a csekély mennyiség felső határát.)

Annak megállapításához, hogy valamely anyag kábítószer-tartalmaz-e, és ha igen - a tiszta hatóanyag-tartalmat alapul véve - milyen mennyiségben, különleges szakértelem szükséges. Ezért, ha ilyen kérdés felmerül, általában vegyész és orvos szakértőt kell igénybe venni [Be. 99. (1) bek.]. A meg nem lévő kábítószer mennyiségének megállapítása nem szakértői, hanem bizonyítási kérdés (vö.: 1/2007. BJE II/4/c) pont). Ezzel összefüggésben az sem szakértői, hanem bizonyítási kérdés, hogy a meg nem lévő kábítószer megállapított mennyiségének mekkora a tiszta hatóanyag tartalma.

III. a) Nem büntethető kábítószerrel visszaélés miatt a Btk. 283. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerint, aki csekély mennyiségű kábítószerrel a saját használatára termeszt, állít elő, megszerez vagy tart; az (1) bekezdés e) pontjának 1. alpontja szerint pedig az a kábítószerfüggő, aki jelentős mennyiséget el nem érő mennyiségű kábítószerrel saját használatára termeszt, előállít, megszerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz.

Az elkövető "saját használatára" történik a kábítószer termesztése stb., ha azt kizárólag maga kívánja elfogyasztani.

A Btk. 283. §-a (1) bekezdésének f) pontja szerint - az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén - nem büntethető az a kábítószerfüggő, aki kábítószer fogyasztásával összefüggő - két évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő - más bűncselekményt követett el.

Ez a rendelkezés azonban - a Btk. 283. § e) pontjának 1. alpontjából következően - csak olyan bűncselekményre vonatkozhat, amely nem valósítja meg a kábítószerrel visszaélés valamely alap-, vagy minősített esetét képező elkövetési magatartásokat.

E rendelkezések nem alkalmazhatóak annak a javára, aki a kábítószerrel más részére is termeszt stb., azt másnak kínálja vagy átadja, illetve azt forgalomba hozza, azzal kereskedik.

b) A kábítószer fogyasztása, illetve a saját használat és az azzal összefüggő bűncselekménynek az elkövetése között konkrét összefüggésnek kell lennie.

Nem zárja ki a büntethetőséget megszüntető okot meghatározó rendelkezés alkalmazását az, hogy az elkövető a bűncselekményt

kábítószer hatása alatt, önhibájából eredő bódult állapotban (Btk. 25. §) vitte véghez.

c) A büntethetőség megszűnésének további feltétele, hogy az elkövető az elsőfokú ítélet meghozataláig okirattal igazolja, hogy legalább hat hónapig folyamatos, kábítószer-függőséget gyógyító kezelésben részesült, illetve kábítószer-használatot kezelő más ellátásban részesült, vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson vett részt.

A büntethetőség megszűnését a nyomozás során is meg lehet állapítani (a nyomozás megszüntetése mellett).

A kezelés megtörténtét és tartamát okirattal, hitelt érdemlően igazolni kell. Hitelt érdemlő igazolás mindenképp az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat területileg illetékes hatósága által kiállított okirat. A büntetőügyekben eljáró hatóságok azonban a kábítószer-élvezők gyógykezelésére jogosult egészségügyi intézmény szakorvosa által kiállított igazolást is elfogadhatják.